

Rīgā

18.01.2019. Nr. 5-9/40

Uz _____ Nr. _____

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
Ūnijas ielā 45, Rīgā, LV-1039
sprk@sprk.gov.lv

kopija: Ekonomikas ministrijai
Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1519

**Par lēmuma projektu “Dabasgāzes pārvades sistēmas
pieslēguma noteikumi biometāna ražotājiem,
sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatoriem un dabasgāzes lietotājiem”**

AS “Latvijas Gāze” ir izvērtējusi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) 2018. gada 20. decembra konsultāciju dokumentu un tam pievienoto lēmuma projektu “Par dabasgāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumiem biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatoriem un dabasgāzes lietotājiem” (turpmāk – noteikumi) un attiecībā uz tajā minēto izsaka šādus iebildumus.

1. Ne konsultāciju dokumentā (II. nodaļa “Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība”), ne SPRK organizētajā sanāksmē par šo dokumentu nav ticis sniegts šāda normatīvā akta izstrādes pamatojums. Tajā tiek aprakstīts esošais normatīvais regulējums un iecerētā regulējuma saturs, formāli atsaucoties uz Enerģētikas likuma 84.¹ panta pirmajā daļā ietverto deleģējumu.

Ņemot vērā, ka Enerģētikas likuma 84.¹ panta pirmā daļa tika iekļauta likumā, ieviešot Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija Direktīvu 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (“dabasgāzes tirgus direktīva”), lai gan likumprojekta anotācijā tas nav ticis skaidrots, pieņemam, ka šīs normas avots ir minētās direktīvas 32. panta 1. punkts, kurš nosaka, ka “*Dalībvalstis nodrošina tādas sistēmas ieviešanu, kas trešām personām dod piekļuvi pārvades un sadales sistēmām un SDG iekārtām, pamatojoties uz publicētiem tarifiem, ko piemēro visiem tiesīgajiem lietotājiem, tostarp piegādes uzņēmumiem, kā arī objektīvi un bez sistēmas lietotāju diskriminācijas.*” Vēršam SPRK uzmanību, ka minētā direktīvas norma ir interpretējama un ieviešama nacionālajos normatīvajos aktos kontekstā ar šīs direktīvas mērķiem.

Proti, direktīvas preambulas 26. apsvērumā tiek norādīts, ka ES *dalībvalstīm ir jāveic pasākumi, lai atbalstītu biogāzes un no biomasas ražotas gāzes plašāku izmantošanu, dodot to ražotājiem nediskriminējošu piekļuvi gāzes sistēmai – ar noteikumu, ka šī*

piekļuve pastāvīgi ir saskaņota ar atbilstīgajiem tehniskajiem noteikumiem un drošības standartiem. Tieši šī mērķa īstenošanai ir ticis izstrādāts direktīvas 32. pants, norādot uz nepieciešamību paredzēt trešo personu piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem. Tā kā pārvades sistēmas pieslēguma noteikumu attiecināšana uz dabasgāzes lietotājiem neizriet no ES tiesību normām un faktiski ES tiesību regulējumu tiek piedāvāts paplašināt, ir nepieciešams sniegt šāda piedāvājuma pamatojumu. Lūdzam skaidri paust, kādēļ pieslēguma noteikumus paredzēts attiecināt uz dabasgāzes lietotājiem, kā arī sadarbībā ar Ekonomikas ministriju kā atbildīgo iestādi par enerģētikas politiku atkārtoti izvērtēt šāda regulējuma nepieciešamību un īstenošanas tvērumu.

Tāpat atgādinām, ka šīs pašas direktīvas 39. panta 4. punkts prasa nodrošināt, ka *regulējošās iestādes personāls un vadība darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm, kā arī nepieņem norādījumus no valdības vai citām publiskām un privātām struktūrām*. No sistēmas operatora saņemta normatīvā akta projekta pilnīga pārstrādāšana un pārstrādātā piedāvājuma rakstveida pamatojuma neesamība diemžēl rada augstni šaubām par minēto principu ievērošanu.

2. Konsultāciju dokumenta II. nodaļas 3. punktā attiecībā uz sabiedrības mērķgrupām, kuras izstrādātais tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt, tiek norādīts, ka tas ietekmēs:

- dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru (AS “Conexus Baltic Grid”); un
- potenciālos dabasgāzes pārvades sistēmas lietotājus, kuri vēlēšies savu dabasgāzes apgādes sistēmu pieslēgt tieši dabasgāzes pārvades sistēmai (tātad, neizmantojot dabasgāzes sadales sistēmas operatora – šobrīd AS “Gaso” – starpniecību).

SPRK sniegtā informācija ir tikai daļēja un lūdzam to papildināt zemāk minētā iemesla dēļ.

Lēmums atļaut *dabasgāzes lietotājiem* pieslēgt savu dabasgāzes apgādes sistēmu (tātad, tas būtībā ir tikai lietotājs ar ievērojamu dabasgāzes patēriņu un attiecīgi šādus lietotājus jau šī lēmuma izstrādes brīdī ir iespējams precīzi identificēt un uzskaitīt) uzreiz dabasgāzes pārvades sistēmai, radīs ievērojamu ienākumu samazinājumu dabasgāzes sadales sistēmas operatoram, kura izmaksas būtībā ir fiksētas. Tā rezultātā šo izmaksu daļa tiks pārnesta uz (atlikušajiem) dabasgāzes sadales sistēmas lietotājiem - pamatā mājsaimniecībām, kā arī citiem (neliela apjoma) dabasgāzes lietotājiem, kuriem nav ekonomiska pamatojuma vēlēties izbūvēt tiešu pieslēgumu dabasgāzes pārvades sistēmai, paaugstinot uz tiem attiecināmo dabasgāzes sadales tarifu. Proti, faktiski tiek paredzēts pārnest ekonomisko slogu no dabasgāzes lietotājiem, kuri patērē vai izmanto komercdarbībā ievērojamu dabasgāzes apjomu (tostarp, energoapgādes komersantiem) uz pārējiem lietotājiem, jo īpaši – sociāli vismazāk aizsargāto lietotāju daļu – mājsaimniecībām. Dabasgāzes tirgus direktīvas preambulas 50. apsvērumā tiek uzsvērts, ka enerģētiskā nabadzības ir arvien lielāka problēma, un valstīm ir pienākums īstenot savu politiku tādējādi, lai to novērstu. Šis jautājums ir aplūkojams arī kontekstā ar Ekonomikas ministrijas virzīto “Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.-

2030.gadam”, kurā attiecīgā jautājuma risināšanai līdz šim faktiski arī nav ticis piedāvāts rīcības plāns.

Lūdzam sniegt detalizētu izstrādātā projekta ekonomiskās ietekmes analīzi, tostarp, modelējot dabasgāzes cenas pieauguma ietekmi uz māsaimniecībām un citiem lietotājiem.

AS “Latvijas Gāze” ieskatā dabasgāzes pārvades sistēmas operatora piedāvātajā noteikumu projektā ietvertais, paredzot, ka trešās personas pieslēguma izveide var tikt atteikta, ja attiecīgā dabasgāzes apgādes sistēma jau ir pieslēgta dabasgāzes sadales sistēmai un dabasgāzes sadales sistēmas operators spēj nodrošināt pieslēguma pieteikumā norādīto dabasgāzes apjomu (sākotnējā projekta 10.1.punkts), jebkurā gadījumā bija atbilstošāks dabasgāzes tirgus direktīvas prasībām salīdzinot ar pašreizējo noteikumu redakciju.

3. Ievērojot to, ka *dabasgāzes lietotāju* loks ietver arī valstij piederošu komercsabiedrību AS “Latvenergo”, izstrādāto noteikumu tvērums, paredzot atļaut dabasgāzes lietotājiem pieslēgt savu dabasgāzes apgādes sistēmu dabasgāzes pārvades sistēmai, ir uzskatāms par valsts atbalstu gadījumā, ja citās Eiropas Savienības dalībvalstīs šāds pasākums netiek ieviests. Proti - priekšrocība tiek attiecināta uz valstij piederošu uzņēmumu, šis uzņēmums iegūst selektīvu priekšrocību attiecībā pret citu valstu komersantiem, šāds pasākums var ietekmēt tirgus esošo vai potenciālo tirgus dalībnieku konkurētspēju, tas var arī var ietekmēt dabasgāzes tirdzniecību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm. Attiecīgi lūdzam izslēgt no noteikumu projekta tā attiecināšanu uz valstij piederošu komercsabiedrību (-ām). Bez tam, vēršam uzmanību, ka atbilstoši dabasgāzes tirgus direktīvas preambulas 46. apsvērumā norādītajam, ciktāl dalībvalstu pasākumi ir valsts atbalsts, tām ir pienākums par to paziņot Eiropas Komisijai.

4. Noteikumu projekts rada bažas par tā ierobežojošu ietekmi uz konkurenci. Piemēram, energoapgādes komersants, kurš elektroenerģijas ražošanai izmanto dabasgāzi un ģeogrāfiski atrodas tuvu dabasgāzes pārvades tīklam, saņem ievērojamu ekonomisku priekšrocību salīdzinājumā ar tiem elektroenerģijas ražotājiem, kuri ģeogrāfiski novietoti tālāk no dabasgāzes pārvades tīkliem. Lūdzam padziļināti izvērtēt noteikumu projekta ietekmi uz konkurences apstākļiem dažādos tirgos, tostarp, elektroenerģijas.

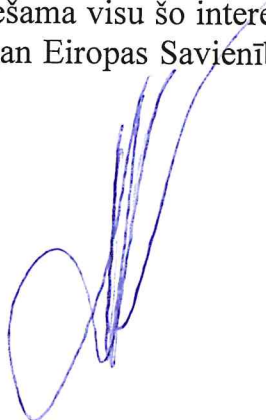
5. Dabasgāzes tirgus direktīvas 13. panta pirmā daļa paredz *dabasgāzes pārvades sistēmas operatora pienākumu vadīt, uzturēt un attīstīt drošus, stabilus un efektīvus gāzes pārvades objektus, pienācīgi ņemot vērā vides aizsardzības prasības*. Atbilstoši iepriekš minētajam, direktīva uzliek par prioritāru pienākumu nodrošināt šādas sistēmas drošību, stabilitāti un efektivitāti, tostarp, striktu vides aizsardzības prasību ievērošanu. Tā kā pašreiz Latvijā vienīgi AS “Gasco” ir licencēts dabasgāzes sadales sistēmas operators ar pienācīgu infrastruktūru, kvalificētu darbinieku kopumu, kas novērš saprātīgas šaubas vai bažas par piekļuves dabasgāzes pārvades sistēmai apdraudējumu, ir pamatoti noteikt, ka ikviena trešā persona, kas vēlas izmantot šādu pieeju, atbilst minimālam standartu kopumam, kas līdzvērtīgs AS “Gasco” darbībai izvirzītajiem standartiem. Attiecīgi lūdzam noteikt, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram AS

“Conexus Baltic Grid” ir tiesības piešķirt pieeju dabasgāzes pārvades sistēmai tikai pēc tam, kad tiks apstiprināts minimālais tehnisko standartu kopums (tai skaitā, vides aizsardzības prasību kontekstā), kas trešajai personai jāievēro, iegūstot pieeju Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmai.

6. Ņemot vērā to, ka ar noteikumiem ir paredzēts ieviest dabasgāzes tirgus direktīvas normas, atbilstoši direktīvas 47. panta 1. un 2. punkta prasībām, par tiem jebkurā gadījumā ir iesniedzams paziņojums Eiropas Komisijai, lai pirms noteikumu piemērošanas saņemtu tās apstiprinājumu.

Ievērojot iepriekš minēto, lūdzam pārskatīt noteikumu projektu, sabalansējot visu dabasgāzes tirgus dalībnieku un dabasgāzes lietotāju intereses un paredzot noteikumus, kuru pieņemšana ir objektīvi nepieciešama visu šo interešu pārstāvībai. Tāpat lūdzam atkārtoti izvērtēt projekta atbilstību gan Eiropas Savienības, gan nacionālajām tiesību normām.

Valdes priekšsēdētājs

A.Kalvītis

E.Balode-Buraka
J.Kalējs